

A photograph of two young women with glasses sitting at a desk, looking at a book together. The image is overlaid with a semi-transparent orange filter. The background of the entire page is a light green color.

Een betere vibe!

Lessen en ervaringen met
jongerenparticipatie in de Almeerse
Maatschappelijke Diensttijd proeftuin

Een betere vibe!

Deze publicatie bevat de geleerde lessen en ervaringen van jongeren en professionals die hebben meegedaan met de Maatschappelijke Ervaringstijd (MET) in Almere.

De MET is één van de 74 proeftuinen van de Maatschappelijke Diensttijd (MDT). In de MET stond jongerenparticipatie centraal. Dat wil zeggen dat de jongeren een grote invloed hadden op de organisatie van hun MDT-traject.

Samen met én voor jongeren mogelijkheden creëren voor talentontwikkeling en ontmoetingen

Samengevat

Het Kabinet-Rutte III wil voor jongeren een maatschappelijke diensttijd (hierna: MDT) invoeren en daarmee jongeren een kans bieden om hun talenten te ontdekken, van betekenis te zijn, nieuwe mensen te ontmoeten en keuzes te maken voor de toekomst. In dit kader heeft ZonMw een actieprogramma opgezet en sinds september 2018 wordt in een proeftuinenopzet geëxperimenteerd met manieren om MDT vorm te geven.

Het lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg (hierna: KIOZ) van de Hogeschool Windesheim heeft vanaf het najaar van 2018 tot en met het voorjaar van 2020 deelgenomen aan de landelijke MDT proeftuin 'Maatschappelijke Ervaringstijd' (Hierna: MET), met Stichting Alexander als penvoerder. Het doel van deze proeftuin was om op participatieve wijze mogelijkheden voor jongeren (in een kwetsbare positie) te creëren om hun talenten te ontwikkelen. Het vergroten van hun maatschappelijke bewustzijn heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld. De MET bood ook de mogelijkheid om jongeren met verschillende achtergronden en leeftijden in Almere dichter bij elkaar te brengen door samen te werken aan een gezamenlijke opdracht.

Bij het opzetten van de lokale proeftuin MET in Almere werkten het lectoraat KIOZ, Academie van de Stad (Almere) en twee jongerenwerkgroepen met elkaar samen. De jongerenwerkgroepen waren afkomstig van de scholengemeenschap het Baken en van Learn2Work, een re-integratietraject voor jongeren van stichting de Schoor Almere. Deze werkgroepen hebben – met ondersteuning van het lectoraat en Academie van de Stad – de MET vormgegeven, opgezet en gemonitord.

Vanaf 2019 t/m begin 2020 hebben in totaal 24 jongeren meegedaan aan de MET. Zij hadden allen een persoonlijke coach die hen begeleidde gedurende het traject. De rol van coach werd ingevuld door 14 studenten van de opleiding Social Work van de Hogeschool Windesheim. Daarnaast hebben 11 studenten van het Honours Programme van de Hogeschool Windesheim onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor MDT in Almere.

Deze publicatie beschrijft de opzet van de proeftuin MET bij de scholengemeenschap Het Baken en bij Learn2Work in Almere. Ook zullen een aantal verhalen van de jongeren en studenten die hebben meegedaan in het MET project uitgelicht worden om zo een beeld te geven over hun ervaringen binnen het project en specifiek met betrekking tot jongerenparticipatie. Verder worden de ervaringen en geleerde lessen van de betrokken organisaties en de begeleidende partners beschreven. Met deze publicatie willen we organisaties en jongeren inspireren om in en buiten Almere op een participatieve wijze invulling te geven aan MDT.

Inhoud

Inleiding	9
Participatie is elkaar vinden in verschillen en overeenkomsten	17
Participatie gaat uit van gelijkwaardigheid	19
Participatie is geen trucje maar een houding	23
Participatie is durven dromen	27
Participatie, laat de jongeren de wijze waarop bepalen	31
Participatie, daar word je sterker van	34
Hoogtepunten	36

Inleiding

Maatschappelijke Diensttijd is een beweging

Sinds 2018 wordt in Nederland de Maatschappelijke Diensttijd (MDT) ingezet. MDT biedt jongeren tussen de 14 en 27 jaar kansen om hun talenten te ontdekken, van betekenis te zijn, nieuwe mensen te ontmoeten en keuzes te maken voor de toekomst. Het Kabinet-Rutte III heeft dit geïnitieerd vanuit de gedachte dat de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en hun vrijwillige inzet voor anderen de samenleving sterker maakt. Om de ontwikkeling van MDT te ondersteunen is een vijfjarig actieprogramma door ZonMw gestart. Dit actieprogramma heeft als uitgangspunt om de MDT zo vorm te geven dat het ook jongeren aantrekt die nog niet maatschappelijk actief zijn en jongeren stimuleert om dat nog meer te doen. Het programma heeft er toe geleid dat in 87 verschillende proeftuinen jongeren aan de slag zijn (gegaan) met MDT. Zo zijn er onder andere proeftuinen in de sectoren Zorg en Welzijn, Media en Cultuur en Klimaat en Duurzaamheid. In al deze proeftuinen wordt geëxperimenteerd met verschillende vormen van MDT. Bij deze proeftuinen zijn veel verschillende maatschappelijke organisaties, scholen, bedrijven en onderzoeksbureaus betrokken.

De landelijke MDT proeftuin Maatschappelijke Ervaringstijd

De landelijke proeftuin Maatschappelijke Ervaringstijd (MET)¹ was één van deze 87 MDT proeftuinen. Met Stichting Alexander als penvoerder hebben de projectpartners het lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg (KIOZ), gemeente Oss, Altra – Jeugdhulp en Onderwijs en Movisie in de gemeenten Almere, Oss en Amsterdam de MET vormgegeven, opgezet en uitgevoerd (zie tabel 1 voor rolbeschrijving van iedere organisatie). De looptijd van de proeftuin MET was van september 2018 tot en met juni 2020. Het primaire uitgangspunt van deze proeftuin was jongerenparticipatie. Dat wil zeggen dat jongeren inspraak en invloed hebben en initiatief kunnen nemen. Door deze werkwijze, waarbij een groot deel van de regie bij jongeren ligt, hebben we in kaart kunnen brengen wat jongeren ten aanzien van MDT willen en op welke wijze zij dat georganiseerd willen hebben. Daarnaast draagt jongerenparticipatie bij aan identiteitsvorming en maatschappelijke vorming van jongeren². Doordat jongeren in eerste instantie vaak niet gewend zijn om invloed uit te oefenen binnen een dergelijk project, is dit in eerste instantie een leerproces voor veel jongeren. Binnen dit project ondersteunden de projectpartners de jongeren bij dit proces door ze bewust te maken van de keuzes die je kunt maken voor jezelf en je omgeving. Een ander belangrijk uitgangspunt van deze

1 – Proeftuintitel: Jongeren maatschappelijk waardig en vaardig
2 – www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Sterke-basis-voor-de-jeugd/De-rol-van-de-gemeente/Jeugdparticipatie-bevorderen

**Keuzes durven
maken voor
jezelf en voor
je toekomst**

proeftuin was de inclusie van jongeren in een kwetsbare positie. Ongeveer 15 % van de jongeren in Nederland kan getypeerd worden als kwetsbaar. Kwetsbare jongeren missen vaak aansluiting, hebben vaak een beperkt netwerk en voelen zich in hun dagelijks leven regelmatig bevestigd dat zij iets niet kunnen³. De drempel voor deze jongeren om mee te doen aan MDT is daardoor zeer waarschijnlijk hoog.

Door middel van een monitor is binnen de proeftuin verkend op welke wijze jongerenparticipatie kan bijdragen aan de inclusie van jongeren in een kwetsbare positie in MDT projecten. De projectpartner Movisie heeft in samenwerking met jongeren, de projectpartners en Stichting Alexander de monitor opgezet en uitgevoerd.

Proeftuin MET in Almere

In de gemeente Almere heeft het lectoraat KIOZ de proeftuin MET in gang gezet. De MET is opgezet en uitgevoerd bij de scholengemeenschap het Baken en bij Learn2work in twee opeenvolgende groepen. In beide groepen waren studenten van de Hogeschool Windesheim betrokken als persoonlijke coaches voor de jongeren die een MET-traject hebben uitgevoerd. De jongeren en de studenten werden aan elkaar gekoppeld door middel van een matchingsproces. Bij de eerste groep stond het MET-traject gedeeltelijk vast; ieder koppel bracht een persoonlijk verhaal van een zorgvrager op een creatieve manier in beeld, bijvoorbeeld door middel van een videoclip of een kunstwerk. In de tweede groep werd het MET-traject naar eigen behoeften en wensen ingevuld, met als voorwaarde dat het een maatschappelijke betekenis had.

In totaal hebben 24 leerlingen van Learn2Work en de scholengemeenschap het Baken meegedaan aan de proeftuin MET. Van de Hogeschool Windesheim hebben 14 studenten van de opleiding Social Work zich ingezet als persoonlijke coach en 11 studenten van het Honours Programme hebben onderzoek gedaan naar het concept MDT in Almere.

Tijdens de MET hebben jongeren hun talenten ontdekt en verder kunnen ontwikkelen. Ook heeft het traject bijgedragen aan het versterken van hun netwerk. Aangezien individuele diversiteit centraal stond binnen deze proeftuin, heeft dit geresulteerd in unieke MET ervaringsverhalen van de student-jongere koppels en van de lokale projectpartners. De verhalen van deze betrokkenen geven een impressie van wat jongerenparticipatie kan opleveren voor de samenleving, voor organisaties en voor de jongeren zelf. De afzonderlijke hoofdstukken belichten via het verhaal van een jongere (en zijn/haar studentcoach) een bepaald aspect van participatie. Elk verhaal wordt afgesloten met één van onze geleerde lessen.

De verhalen zijn beschreven aan de hand van de 25 vuistregels voor jeugdparticipatie van onze samenwerkingspartner Stichting Alexander. De vuistregels zijn opgenomen in de titels van de hoofdstukken. Stichting Alexander, die een expert is op het gebied van jeugdparticipatie, heeft deze vuistregels opgesteld om de praktijk te ondersteunen bij het implementeren en uitvoeren van jeugdparticipatie.

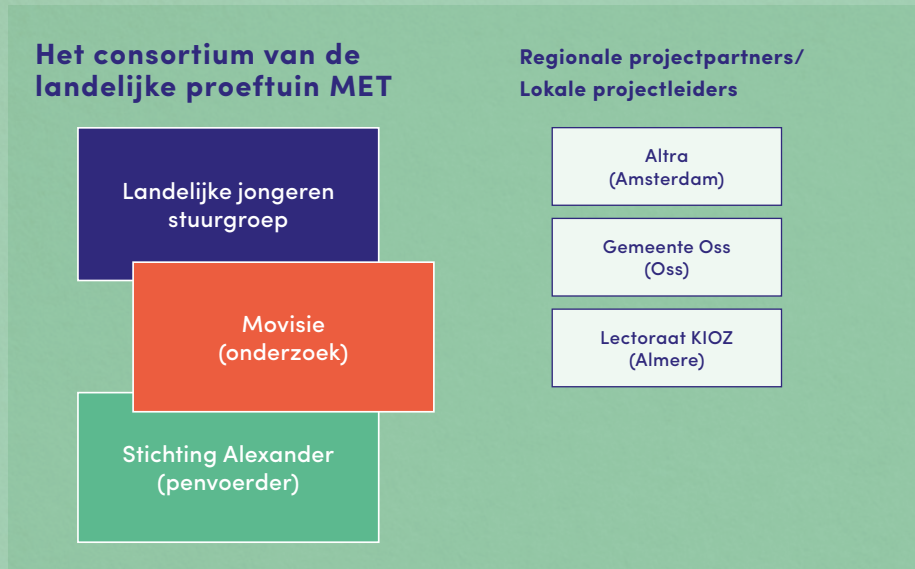
Tijdens de MET hebben jongeren hun talenten ontdekt en verder kunnen ontwikkelen

Alle vuistregels voor jongerenparticipatie zijn te vinden via →

www.st-alexander.nl/
boekje-jeugdparticipatie
-25-vuistregels

Figuur 1.
Schematische weergave van de betrokken organisaties bij de proeftuin MET

Tabel 1.
Rolbeschrijving en expertise van de partners van het consortium van de landelijke proeftuin MET

De partners van het consortium van de landelijke proeftuin MET	Beschrijving rolverdeling en expertise
Stichting Alexander	<p>Rol in de proeftuin MET: penvoerder en landelijke projectleider van de proeftuin.</p> <p>Expertise: Stichting Alexander is een niet-commercieel landelijk instituut voor jeugdparticipatie en actiegericht jongerenonderzoek en richt zich op empowerment van kinderen, jongeren en hun ouders op de leefdoeinen van jeugdigen, zorg, onderwijs, cultuur, wonen en werk.</p>
Landelijke stuurgroep jongeren	<p>Rol in de proeftuin MET: uitwerking van het ontwerp voor de landelijke proeftuin MET in het eerste jaar, en vervolgens advisering aan projectleiders bij aansturing en ontwikkeling van tools en communicatiemiddelen van de landelijke proeftuin MET.</p> <p>Expertise: de landelijke stuurgroep bestaat uit 10 jongeren afkomstig uit verschillende gemeenten. Ze vertegenwoordigen een diversiteit aan achtergronden.</p>
Movisie	<p>Rol in de proeftuin MET: het opzetten en uitvoeren van een interactieve monitor van de proeftuin MET.</p> <p>Expertise: Movisie is een landelijk kennisinstituut voor sociale vraagstukken en voert op deze vraagstukken praktijkgericht onderzoek uit, onder andere op het gebied van jeugdbeleid.</p>
De regionale projectpartners	<p>Rol in de proeftuin MET: Altra Onderwijs - Jeugdzorg, de gemeente Oss en het lectoraat KIOZ waren als regionale projectpartners verantwoordelijk voor het lokaal opzetten en het uitvoeren van de proeftuin MET in de gemeenten Amsterdam, Oss en Almere in respectievelijke volgorde.</p>

Tabel 2.
 Rolbeschrijving en expertise van de betrokken organisaties
 bij de lokale proeftuin MET in Almere.

De betrokken organisaties bij de lokale proeftuin MET in Almere	Beschrijving rolverdeling en expertise
<p>De Hogeschool Windesheim in Almere en het Lectoraat KIOZ</p>	<p>Rol van Windesheim in de proeftuin MET: studenten van Windesheim in Almere zijn als coaches geworven voor de proeftuin.</p> <p>Expertise de Hogeschool Windesheim: de Hogeschool Windesheim is gevestigd in Almere en Zwolle. Windesheim in Almere telt bijna 4.000 studenten, 21 opleidingen en drie lectoraten. Lectoraten doen ten behoeve van het versterken van het onderwijs en het verbeteren van het werkveld praktijkgericht onderzoek.</p> <p>Rol van het lectoraat KIOZ in de proeftuin MET: het lectoraat KIOZ was projectleider van de proeftuin in Almere.</p> <p>Expertise lectoraat KIOZ: het lectoraat KIOZ doet onderzoek naar zorg en maatschappelijke ondersteuning gerelateerde vraagstukken, waarin het perspectief van de klant centraal wordt gesteld.</p>
<p>Academie van de Stad</p>	<p>Rol in de proeftuin MET: Academie van de Stad en het Lectoraat KIOZ waren verantwoordelijk voor het werven en begeleiden van de jongeren die deelnamen aan de proeftuin.</p> <p>Expertise: Academie van de Stad is een sociale onderneming die studenten verbindt aan maatschappelijke vraagstukken en is actief in Amsterdam, Utrecht, Almere, Amersfoort en Haarlem. In Almere werken de Hogeschool Windesheim en Academie van de Stad samen om studenten en recent afgestudeerden (young professionals) te werven voor de projecten van Academie van de Stad.</p>

<p>De scholengemeenschap Het Baken Almere</p>	<p>Rol in de proeftuin MET: de scholengemeenschap het Baken ondersteunde de proeftuin door onderwijstijd en klaslokalen vrij te maken voor de proeftuin. Hierdoor kregen leerlingen de kans om mee te doen met deze proeftuin.</p> <p>Expertise: de scholengemeenschap het Baken Almere bestaat uit vijf middelbare scholen, waaronder het Stad College voor vmbo onderwijs en atheneum onderwijs, Trinitas Gymnasium.</p>
<p>Learn2Work (onderdeel van de Schoor Almere)</p>	<p>Rol in de proeftuin: Learn2Work ondersteunde de proeftuin door onderwijstijd en klaslokalen vrij te maken voor de proeftuin. Hierdoor kregen leerlingen de kans om mee te doen met deze proeftuin. Daarnaast hebben professionals van Learn2Work geholpen in de ondersteuning aan de jongeren die deelnamen aan de proeftuin.</p> <p>Expertise: Learn2work is een leerwerktraject voor jongeren in een kwetsbare positie en maakt deel uit van de jongerenwelzijnsorganisatie de Schoor Almere. Learn2Work bereidt jongeren voor op een duurzame doorstroom naar school of naar passend werk.</p>

Participatie is elkaar vinden in verschillen en overeenkomsten

De jongerenwerkgroep in de eerste groep

De eerste jongerenwerkgroep is in samenwerking met de Almeerse scholengemeenschap het Baken tot stand gekomen. Het Baken zag de MET als een waardevolle aanvulling op het reguliere onderwijs, waarvoor zij binnen het onderwijs tijd wilden vrijmaken. Vanwege het grote enthousiasme van het Baken was al snel een jongerenwerkgroep geformeerd. De jongerenwerkgroep kreeg toestemming om de werkgroepbijeenkomsten tijdens schooltijd en op school te organiseren.

De jongerenwerkgroep bestond uit zeven leerlingen uit leerjaar 3 tot en met leerjaar 5 van het VMBO en het gymnasium. De jongerenwerkgroep kwam tweewekelijks bijeen om de kaders van MET vorm te geven. Ze dachten na over vragen zoals: *'Hoe gaan wij met elkaar om?, Wat is Maatschappelijke Diensttijd?, Wat vind ik daarvan?, Wanneer is een activiteit een Maatschappelijke Diensttijd?, Wat voor begeleiding hebben jongeren nodig?, Op welke wijze kunnen we jongeren gaan werven?, Hoe zit het met vergoedingen binnen de MET?'*

Door de grote diversiteit binnen de jongerenwerkgroep kwamen veel verschillende behoeften en wensen ten aanzien van de invulling van de werving, de begeleiding en de bijeenkomsten aan bod. Het duurde een aantal weken voordat de leerlingen van het VMBO en het Gymnasium op dezelfde lijn zaten.

Hoe gaan wij met elkaar om?

Doordat de leerlingen werkten aan een gezamenlijke opdracht, met veel sociale interactie en teambuilding activiteiten ontstond er na verloop van tijd gezamenlijkheid en eigenaarschap. De leden van de werkgroep benutten en leerden van elkaars vaardigheden. De leerlingen van het VMBO waren bijvoorbeeld vaak pragmatischer en assertiever, terwijl de leerlingen van het Gymnasium meer gestructureerd en doelgericht werkten. Ook zagen we bij de meeste werkgroepleden dat ze steeds meer actief deelnamen aan de proeftuin en meer verantwoordelijkheid namen.

Als afsluiting van de MET op het Baken organiseerde de werkgroep een feestelijke eindbijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst gaf het bestuur aan dat de MET geslaagd was en een waardevol resultaat heeft opgeleverd: *'Het is moeilijk om mensen met verschillende achtergronden bijeen te brengen. Het gat wordt ook steeds groter. Dat is momenteel een uitdaging voor onze samenleving. Met een proeftuin zoals De MET, waarbij je actief mensen met verschillende achtergronden laat meedenken over oplossingen en meebeslissen over zaken die hen aangaan kun je dit tegengaan.'*

Geleerde lessen

Het opzetten van een MDT-project binnen het onderwijs kan goed werken, omdat de toegankelijkheid voor het project voor jongeren daardoor hoog is. Daarbij hebben scholen in het algemeen de wettelijke opdracht om in de vorm van burgerschaps- onderwijs aandacht te besteden aan 'actief burgerschap en sociale integratie'. MDT is een manier om de burgerschapsvaardigheden, zoals kritisch denken, leren communiceren en samenwerken, van leerlingen te ontwikkelen. Om MDT binnen het onderwijs vorm te geven is als eerste draagvlak nodig onder de scholendirectie en docenten. Door in samenspraak met het onderwijs het MDT-project te ontwikkelen ontstaat er een gedeelde verantwoordelijkheid voor het project. Ook op organisatieniveau is het van belang om elkaar te vinden in verschillen en overeenkomsten. Door dialoog te voeren over de verschillende en overeenkomstige visies ontstaan er verbindingen en meer begrip voor elkaars visie.

Participatie gaat uit van gelijkwaardigheid

De MET bij Learn2Work

De opzet van de MET was bij Learn2Work anders dan bij de scholengemeenschap het Baken. De leerlingen van Learn2Work die deelnamen aan de MET konden samen met hun MET studentcoach bepalen op welke wijze zij hun MET-traject invulden. De doelgroep was daarbij ook verschillend: de leerlingen van Learn2Work waren ouder (tussen de 18 en 26 jaar), hadden over het algemeen veel meegemaakt en hadden vaak problemen op verschillende levensgebieden. Binnen deze groep waren er jongeren met gedrags- en concentratieproblemen, geen vaste woonplek, een kind en/of een uitkering hadden. Veel jongeren moesten ook wennen aan het participatief werken. De kwetsbaarheid en de diversiteit van deze groep maakten het traject bij Learn2Work intensiever en dynamischer.

De leerlingen die mee wilden doen aan de MET werden door middel van een matchingsproces gekoppeld aan een studentcoach, waarbij vooraf goed nagedacht werd over de behoeften van zowel de jongeren als de studentcoaches. Het matchingsproces had een participatieve aanpak. De leerlingen hadden meegedacht over het kennis- makingsspel en konden hun voorkeur aangeven. Dankzij Learn2Work was het mogelijk om de MET te organiseren binnen schooltijd. Ook hebben de begeleiders van Learn-2Work de coaches ondersteund bij het begeleiden van de jongeren. Aan het einde van de proeftuin hebben we met de begeleiding van Learn2Work de MET geëvalueerd.

De begeleiders van Learn2Work aan het woord

‘De MET gaf leerlingen van Learn2Work de kans om hun stem te laten horen en om mee te denken over dingen die hen aangaan. Het was mooi om te zien dat leerlingen leerden dat ze zelf invulling konden geven aan hun persoonlijke maatschappelijke inzet. Je zag dat die maatschappelijke inzet hen erkenning en waardering gaven en dat ze steeds enthousiaster werden en groeiden in hun ontwikkeling. We zagen dat de meeste coaches (de studenten van Hogeschool Windesheim) goed pasten bij de leerlingen en dat er sprake was van een gelijkwaardige relatie tussen de leerlingen en de studenten. Aanvankelijk vonden wij het spannend of de leerlingen van Learn2Work de studenten zouden toelaten, maar al snel bleek dat de leerlingen en de studenten een positieve uitwerking op elkaar hadden en van elkaar leerden. De coaches hadden een positieve houding en dat namen de leerlingen over. Op momenten dat leerlingen van Learn2Work het moeilijk vonden om de eerste stap te nemen, bood de coach ondersteuning. Dit zorgde voor versterking. Het hielp leerlingen als ze wisten wat de MET hen op zou leveren. Aan het begin zagen ze de meerwaarde van MET niet en waren ze minder enthousiast, maar naargelang kregen ze door dat ze concrete vaardigheden leerden die ze in de toekomst goed kunnen gebruiken en dat ze invloed kunnen uitoefenen op hun eigen omgeving. Dat ze een certificaat kregen was een mooie toevoeging. Achteraf gezien hadden wij vanuit de begeleiding meer ondersteuning kunnen bieden aan de studenten. Bij een aantal koppels verliep het MET-traject moeizaam doordat leerlingen niet aan alle afspraken hielden of omdat ze te gesloten waren. Hier waren wij niet altijd goed van op de hoogte.’

Al snel bleek dat de leerlingen en de studenten een positieve uitwerking op elkaar hadden

Geleerde lessen

In dit project hebben we gewerkt met de peer-to-peer coachingsmethodiek. De student-coaches en de leerlingen van learn2work hadden overeenkomsten op het gebied van achtergrondkenmerken. Hierdoor werd de gelijkwaardige samenwerkingsrelatie versterkt. Voor betekenisvolle jongerenparticipatie is een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie tussen de jongere en de coach een belangrijke basisvoorwaarde waarbij wederkerigheid centraal staat. Een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie zorgt namelijk voor een veilige sfeer, waardoor jongeren eerder hun meningen durven te geven. Met name jongeren in een kwetsbare positie kunnen negatieve ervaringen hebben met het uiten van hun mening waardoor ze terughoudender zijn. Creëer daarom voldoende tijd en capaciteit voor het matchingsproces van de koppels en voor het opbouwen van een samenwerkingsrelatie. In dit project kregen de coaches trainingen over de belangrijke voorwaarden van jeugdparticipatie, reflecteerden ze op hun eigen normen en waarden, en tips over hoe zij jongeren konden stimuleren om eigenaarschap te nemen over hun eigen MET-traject.

Voor professionals kan participatief werken anders zijn dan dat zij gewend zijn. Ook op professioneel vlak is voor het opzetten en uitvoeren van een participatief project van belang om een gelijkwaardig dialoog te voeren over de verschillende visies over het project. Dit draagt bij aan eigenaarschap van de betrokken partijen.

Positieve band
opbouwen

Participatie is geen trucje maar een houding

MET-koppel Chris & Ayse

Chris is een enthousiaste leerling van het leerwerktraject Learn2Work en heeft meegedaan aan de MET. Ayse is een student Social Work bij de Hogeschool Windesheim en had zich opgegeven als coach. Vanwege haar enthousiaste en motiverende houding koos Chris haar als coach. Aan het begin van de MET had Chris verschillende ideeën over de invulling. Zo wilde hij iets doen bij de defensie, omdat hij daar later wil werken. Na een aantal bijeenkomsten waarin de MET-koppels aan de slag gingen met het vormgeven van hun MET kwam Chris hierop terug. Hij wilde liever iets doen voor de ouderen uit zijn directe omgeving, omdat hij het vervelend vindt dat ouderen hem een afwijzend gevoel geven wanneer hij op straat aan het chillen is. Dit vindt hij jammer, omdat hij het leuk vindt om met oudere mensen te praten. Daarom besloten Chris en Ayse om binnen de MET oudere mensen te laten ervaren dat jongeren aardig en respectvol zijn. Ze besloten om spelletjesochtenden te organiseren voor ouderen die dicht in de buurt van Chris en Learn2Work wonen, want Chris wil graag met hen een positieve band opbouwen. Nadat het idee was vastgesteld zijn Chris en Ayse snel aan de slag gegaan met het organiseren van de spelletjesochtenden in het buurtcentrum in Almere Oostvaarders. Ze maakten afspraken met de coördinator, de begeleiders van Learn2Work en ontwierpen een uitnodigingsbrief. Ze zorgden ook voor de spelletjes en voor eten en drinken. Door de goede organisatie was de spelletjesochtend geslaagd;

er was gezelligheid en iedereen had plezier. Chris wilde graag meer ochtenden organiseren, maar de agenda van het buurtcentrum zat in de maanden december en januari helemaal vol. Voor coach Ayse was het ook een leerzaam traject. Ayse was het gewend om de touwtjes zelf in handen te nemen. Voor jongerenparticipatie is het essentieel dat de relatie tussen coach en jongere gelijkwaardig is. Dit vroeg om een andere houding van coach Ayse; ze moest namelijk vooral ondersteunend zijn aan Chris, zodat hij gestimuleerd werd om autonome keuzes te maken. Chris gaf aan het einde van de proeftuin aan dat de begeleiding hem erg goed heeft geholpen. Door de positieve houding van zijn coach heeft hij een positievere houding gekregen en zoals hij het zelf zegt is zijn 'vibe' veel beter. Hij merkt dat hij nu veel meer wil leren. Chris is sinds februari 2020 begonnen bij het ROC. Ayse en Chris hebben nog steeds contact. Ayse helpt Chris bij het vinden van een vervolgopleiding na zijn opleiding bij het ROC.

Geleerde lessen

Vanwege de relatieve korte tijdsduur van de proeftuin en de persoonlijke uitdagingen van de leerlingen lukte het niet alle leerlingen om een MET plek te vinden. Voor een aantal leerlingen was het moeilijk om het doel en het nut van MET in te zien. En voor ons was het een uitdaging om het doel van het project uit te leggen dat gauw werd opgepakt door de jongeren. Het duurde even voordat de leerlingen begrepen wat er van hen verwacht werd en eigenaarschap namen. Veel jongeren werden enorm enthousiast toen zij eenmaal door hadden dat zij veel invloed konden uitoefenen op de invulling van het project.

Jongerenparticipatie kan als complex ervaren worden voor jongeren en vooral voor jongeren in een kwetsbare positie. Het is een manier van werken dat nieuwe voor ze is. In de MET zagen we dat jongeren tijd nodig hadden om eigenaarschap te nemen voor het project. Om eigenaarschap onder jongeren te stimuleren is maatwerk van cruciaal belang. Ook is een goede begeleider nodig die participatief denken en handelen als basishouding heeft.

Om eigenaarschap onder jongeren te stimuleren is maatwerk van cruciaal belang

Positieve band opbouwen

Participatie is durven dromen

MET-koppel Daniel & Lars

Daniel is 22 jaar en een intelligente, enthousiaste leerling van Learn2Work. Hij wil graag iets betekenen voor anderen en dat wil hij groots aanpakken. Een van zijn dromen is het opzetten van een gaarkeuken voor mensen in een kwetsbare positie. Hij zag de MET als een mooie kans om te werken aan zijn droom. Lars is eerstejaarsstudent Social Work bij de Hogeschool Windesheim. Hij heeft gekozen voor de opleiding Social Work omdat hij graag mensen wil helpen die het minder makkelijk hebben dan hijzelf. Mensen helpen geeft Lars energie. Volgens Lars ontbreekt er in het eerste studiejaar praktijkervaring en hij had zich daarom ingeschreven voor de proeftuin MET. De MET gaf Lars de kans om alsnog praktijkervaring op te doen met jongerenwerk.

De matching van Lars en Daniel verliep natuurlijk. Daniel vindt het leuk om te discussiëren over maatschappelijke kwesties. Dit maakte Lars nieuwsgierig en hij wilde Daniel graag ondersteunen bij zijn MET. Daniel wilde dit ook graag zodat hij snel aan de slag kon gaan met zijn plan. De droom van Daniel was voor het tijdspad van de MET te groot en in eerste instantie niet uitvoerbaar. Daniel had moeite om zijn idee uit te werken tot concrete stappen. Voor Lars was het aan het begin lastig om Daniel te ondersteunen, maar dit ging later beter.

Over de begeleiding aan Daniel zei Lars het volgende: 'Aan het begin wist ik niet zo goed wat voor ondersteuning Daniel nodig had om zijn plan uit te werken, maar dit werd later beter omdat ik Daniel beter leerde kennen en beter begreep waar hij precies mijn ondersteuning bij kon gebruiken.'

Uiteindelijk had Daniel besloten om zijn MET uit te voeren bij een organisatie die maaltijden bereidt voor kwetsbare mensen. Lars hielp Daniel bij het bedenken en prioriteren van de stappen. Vervolgens heeft Daniel verschillende organisaties benaderd, waaronder de kerk. De kerk vond het een goed idee als Daniel lunches ging bereiden voor mensen uit de buurt. Helaas was het vanwege de drukke feestperiode uiteindelijk niet mogelijk. Na een aantal mislukte pogingen bij verschillende organisaties wilde Daniel zelfgemaakte koekjes verkopen op een kerstmarkt voor een goed doel. Vanwege persoonlijke omstandigheden kon dit niet doorgaan.

Daniel gaf aan het einde van de MET aan dat hij heeft geleerd om 'realistischer' te denken door concrete stapjes te bedenken. Lars gaf aan dat hij dankzij de MET heeft geleerd om jongeren te ondersteunen vanuit hun eigen kracht.

Geleerde lessen

Bij sommige jongeren werd gedurende het MET traject duidelijk dat ze nog niet wisten waar precies hun talenten lagen. Daardoor was het moeilijk om een concrete MET plek te vinden. Door de gesprekken tussen de coaches en de jongeren zijn de jongeren gaan nadenken op welke wijze zij maatschappelijk willen participeren en welke talenten zij hierbij kunnen inzetten.

Door wekelijks op een vast moment een bijeenkomst te organiseren ontstond er voor jongeren een ritme om aan de slag te gaan met hun MET. Ook boden deze bijeenkomsten jongeren en de coaches de mogelijkheid om elkaar beter te leren kennen en een relatie op te bouwen, waardoor er persoonlijke begeleiding kon worden geboden. Doordat de bijeenkomsten werden gehouden bij Learn2Work en op een vast moment was het voor de jongeren laagdrempelig om mee te doen met de MET.

Ondersteunen vanuit hun eigen kracht

**Ik claim jou
als coach!**

Participatie, laat de jongeren de wijze waarop bepalen

MET-koppel Dunja & Chenoa

Dunja is 18 jaar en een vrolijke leerling van Learn2work en had zich aangemeld voor de MET. Dunja houdt van tekenen, van dieren verzorgen, de Japanse taal en Anime. Dunja gaat liever alleen om met mensen die ze vertrouwt. Voor Dunja was het daarom extra belangrijk dat de match tussen haar en haar studentcoach goed was. Chenoa is eerstejaars student Social Work en had zich opgegeven voor de MET omdat zij wilde leren om zich meer open te stellen voor nieuwe mensen.

Tijdens het kennismakingsspel 'over de streep' zagen Dunja en Chenoa dat zij veel interesses met elkaar deelden. Chenoa vond het tijdens het spel bijzonder om Dunja's enthousiasme te zien en toen Dunja grappend zei 'ik claim jou als coach' kon Chenoa geen nee zeggen. In de eerste weken van het traject hebben Chenoa en Dunja veel gesproken over het doel van de MET en hebben ze nagedacht over de mogelijkheden die Dunja heeft binnen de MET.

Chenoa: 'Aan het begin was Dunja onzeker over haar kunnen. Mijn rol was vooral herhalen, motiveren en ondersteunen. Haar vooral overtuigen dat ze het wel kon.'

Dunja leek het leuk om iets voor de samenleving te betekenen. Ze wilde het liefst iets doen bij een paardenmanege. Chenoa hielp haar bij het voorbereiden van een kennismakingsgesprek. Helaas had de manege geen plek meer. Dit was jammer maar niet

verrassend. Binnen de MET kwam het vaker voor dat organisaties geen plek hadden. De jongeren werden vervolgens door de coaches aangemoedigd om een andere invulling te bedenken.

Als alternatief wilde Dunja kerstkaarten maken en sturen naar mensen uit de buurt waarvan ze wist dat ze de kerstkaart goed konden gebruiken. Aangezien ze liever geen persoonlijk contact wilde met deze mensen heeft ze haar naam niet op de kerstkaart geschreven. Chenoa heeft haar geholpen met het maken en verspreiden van de kerstkaarten.

Dunja vond de MET een leuk en leerzaam traject. Ze vond het vooral leerzaam om tijdens de bijeenkomsten meer te leren over de maatschappij en op welke manieren je een steentje kan bijdragen. Het hielp Dunja dat zij zelf mocht beslissen wat zij ging doen binnen de MET en dat Chenoa haar hierbij ondersteunde. Dunja: *'We kunnen het heel goed met elkaar vinden en Chenoa voelt als een soort grote zus voor mij.'* Chenoa gaf aan dat MET haar geholpen heeft om te leren hoe je jongeren in hun kracht kunt zetten en om zich meer open te stellen.

Nu de MET afgelopen is, hebben Dunja en Chenoa nog steeds contact. Chenoa: *'We sturen filmpjes en foto's naar elkaar en Dunja kan bij mij terecht met vragen.'*

Geleerde lessen

Door jongeren zelf voorwaarden en de manier waarop te laten bepalen participeren ze vollediger en nemen ze eigenaarschap voor het project op zich. Voor vrijwilligersorganisaties is dit een waardevolle inzicht. De organisaties die bij dit project betrokken waren geven aan dat innovatie nodig is om beter aan te sluiten bij de behoeften en wensen van jongeren. In het geval voor studenten komt bijvoorbeeld uit onze proeftuin naar voren dat jongeren graag iets voor een ander willen betekenen, maar daarvoor is wel flexibiliteit voor nodig. Het moet onder andere passend zijn binnen de drukke schema's en de dynamiek van hun studie. Bijvoorbeeld in tentamenweken is het voor studenten zwaar om dan ook nog andere verplichtingen te hebben.

Dunja kan bij mij terecht met vragen

Mijn rol was vooral herhalen, motiveren en ondersteunen

Participatie, daar word je sterker van

Mohamed

Mohamed (17 jaar) is een sociale en vrolijke leerling van het Trinitas Gymnasium die vanaf het begin tot en met het einde van de proeftuin betrokken is geweest. Hij heeft zich binnen het project sterk ontwikkeld. Hij was begonnen als lid van de jongerenwerkgroep van de scholengemeenschap het Baken. Binnen de werkgroep was hij bevlogen en maakte hij zich hard om de MET bij het Baken te laten slagen. Toen de MET afliep bij het Baken gaf hij aan dat hij graag betrokken wilde blijven, omdat het projectmatige werken van MET hem aansprak. Vanuit de organisatie zagen we dat Mohamed zich sterk ontwikkelde en steeds meer verantwoordelijkheid op zich nam. Met elkaar hebben we gekeken naar wat hij nog meer binnen het project wilde doen. Met zijn aanstekelijke vrolijkheid, oprechte interesse en open houding heeft hij zich ingezet op verschillende onderdelen van de lokale en landelijke MET. Zo heeft hij meegedaan aan het organiseren van het landelijke proeftuinfestival, was hij lid van de landelijke stuurgroep, heeft hij gedebatteerd met minister-president Mark Rutte en uiteindelijk was hij onze jongerenadviseur en begeleidde hij samen met de Young Professional de bijeenkomsten bij Learn2Work. Binnen de MET heeft Mohamed zijn professionele vaardigheden ontwikkeld, zoals presenteren, samenwerken, discussiëren en brainstormen.

Ook heeft hij veel geleerd van de verschillende mensen die hij heeft leren kennen.

Mohamed is een goed voorbeeld van dat jongerenparticipatie jongeren sterker maakt. Het participatieve karakter van dit project creëerde mogelijkheden voor jongeren om activiteiten te ondernemen die zij leuk vinden om te doen.

Geleerde lessen

De MET heeft een jongere zoals Mohamed de kans gegeven zijn talenten te ontdekken en te ontwikkelen en tegelijkertijd heeft zijn inzet ook de organisatie sterker gemaakt. Mohamed bracht kennis mee over jongeren en kon goed aan jongeren uitleggen wat het project precies inhield doordat hij zich als leeftijdsgenoot goed kon verplaatsen in hun leefwereld. Hij was een rolmodel voor jongeren. Hij liet jongeren zien hoe de MET je sterker maakt en hij zorgde voor een veilige sfeer.

Wanneer jongeren betrokken zijn bij de organisatie van een project of activiteit dan is het van belang dat met de jongeren vooraf en tijdens het project wordt afgestemd op welke wijze zij willen en kunnen bijdragen, rekening houdende met andere verplichtingen, zoals school en sport.

Rolmodel voor jongeren

Hoogtepunten

Het Lectoraat KIOZ en Academie van de Stad aan het woord

Twee jaar geleden raakten we enthousiast over het opzetten van Maatschappelijke Diensttijd in Almere. De proeftuin Maatschappelijke Ervaringstijd in Almere is succesvol gebleken en kent verschillende hoogtepunten.

- ~ De VMBO-ers en gymnasiasten die samenwerkten en ervoor zorgden dat het eerste traject in Almere ging lopen.
- ~ Naast dat de jongeren in hun inhoudelijke bijdrage steeds sterker werden en ze steeds grotere verantwoordelijkheden op zich namen, geven ze ook aan vaardigheden te hebben ontwikkeld die ze normaal op school niet mee krijgen.
- ~ Jongeren en begeleiders van Learn-2Work die zich openstelden voor het realiseren van een lessenserie Maatschappelijke Ervaringstijd, waardoor zij zelf meedachten over de wijze waarop het een en ander vorm kon krijgen.
- ~ Het bezoek van **minister-president** Mark Rutte aan de Hogeschool Windesheim in Almere waarbij jongeren en studenten hem kritische vragen stelden over Maatschappelijke Diensttijd; uit de discussie bleek Mark Rutte erg te spreken over onze proeftuin!

- ~ De studenten die een hele mooie rol als coach wisten te vervullen en daarmee ideeën van jongeren hielpen concretiseren. De betrokkenheid van Het Bakken, die vanaf de start mogelijkheden zag voor het concept Maatschappelijke Diensttijd in Almere.
- ~ De studenten van het Honours Programme die samen meer dan 300 studenten bevroegen, een matchings-app ontwikkelden en verschillende scenario's uitwerkten voor de uitrol van maatschappelijke diensttijd.
- ~ De samenwerking met Academie van de Stad, de young professionals en de studenten.
- ~ De samenwerking met Stichting Alexander en de collega's in Amsterdam, Oss en Hoogeveen waarmee we ervaringen konden delen en uit konden wisselen.

we gaan er samen voor!

- ~ Het enthousiasme van Humanitas, die bleef pleiten voor een derde pilot waardoor het stokje werd overgenomen, en die bovendien het Almeerse consortium organiseerden dat nu een vervolg gaat krijgen.
- ~ De gemeente Almere, die jongerenparticipatie belangrijk vindt en zich inzet om Maatschappelijke Diensttijd in Almere uit te gaan rollen.
- ~ Deze eerste proeftuin eindigt niet, maar vormt pas het begin. In de nabije toekomst volgen nog een aantal mooie deelprojecten: het festival bij Humanitas, de FoodExpress Almere (Coronaproject) en een gezamenlijke aanvraag voor het vervolg in Almere: we gaan er samen voor!

Pamela Jakobs
Barbara Safradin
Kitty Jurrius

Stichting Alexander

Colofon

Almere, juni 2020

Deze publicatie is ontwikkeld door het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg van de Hogeschool Windesheim in samenwerking met Academie van de Stad.

Auteurs

Pamela Jakobs (Hogeschool Windesheim), Barbara Safradin (Academie van de Stad) en Kitty Jurrius (Hogeschool Windesheim).

Vormgeving

Since Today

Fotografie

Sofie van der Sman

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door leerlingen en studenten van Learn-2Work, de scholengemeenschap het Baken en de Hogeschool Windesheim en door de organisaties Stichting Alexander, Academie van de Stad, en de Schoor Almere.

De publicatie 'Een betere Vibe!' maakt deel uit van het project Maatschappelijke Ervaringstijd (MET). Stichting Alexander ontwikkelde daarnaast binnen de MET de METHode©. Dit is een gids voor het participatief werken met kwetsbare jongeren in hun Maatschappelijke Diensttijd.

METHode© beschrijft een visie op en een praktische methode voor zelf-empowerment van jongeren en hun begeleiders in participatieve vormen van Maatschappelijke Diensttijd (MDT). Deze methode is gebaseerd op ervaringen van jongeren, begeleiders en projectleiders in de proeftuin Maatschappelijke Ervaringstijd (MET). De gids bevat, naast een beschrijving van de METHode©, praktische handvatten en tools voor begeleiders, projectleiders en beleidsmakers.

De MET is een initiatief van Stichting Alexander, Hogeschool Windesheim, gemeente Oss, gemeente Hoogeveen, Altra - Jeugdhulp en Onderwijs en Movisie. Project MET is één van de projecten binnen het actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd (MDT) van de Nederlandse overheid en wordt mogelijk gemaakt met financiële steun van ZonMw.

**we gaan er
samen voor!**